

**ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENME SÜRECİNDE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİNİN
KULLANIMINA AİT GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ***

*THE EVALUATION OF TEACHERS' VIEWS REGARDING THE USE OF
INSTRUCTIONAL TECHNOLOGIES DURING LEARNING PROCESS*

Yrd.Doç.Dr. Zekavet KABASAKAL

Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, zekavet.kabasakal@deu.edu.tr, İzmir /
Türkiye

Arş. Gör. S. Sevgi UYGUR

Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, sevgi.uygur@deu.edu.tr, İzmir /
Türkiye

ÖZ

Günümüzde hızlı gelişen teknolojik değişimlere bağlı olarak öğretim teknolojisi kavramının kapsamı da giderek değişmektedir. Bu çerçevede öğrenme sürecinde rehberlik rolünü üstlenen öğretmenlerin yeterlilikleri ve öğretim teknolojilerini kullanımı da farklılaşmaktadır. Bu çalışmanın amacı, öğrenme sürecinde kullandıkları öğretim teknolojileri açısından öğretmen görüşlerini değerlendirmektir. Araştırma betimsel modelde yapılmıştır. Nitel araştırma özelliği taşımaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu İzmir ilinde farklı Anadolu liselerinde aktif derse girerek çalışan, bu çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 40 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından düzenlenen görüşme formu kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Derse hazırlık, ders süreci, ders sonrası çalışmalar, sınav hazırlığı olmak üzere dört alanda öğretim teknolojilerinin nasıl, hangi sıklıkta, hangi amaçla kullandıkları öğretmenler tarafından değerlendirilmiştir. Sonuçlara göre, mesleki kıdemi 5 yıldan az olan öğretmenlerin akıllı tahta (%98), bellek (%82.5), e- kitap (%75) kullandıkları görülmektedir. Meslek kıdemi 5 yıl üzerinde olan öğretmenlerin ise kitap ve yazılı materyal kullanımının (%85) ilk sırada yer aldığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenler, Öğrenme Süreci, Öğretim Teknolojilerinin Kullanımı.

ABSTRACT

Today the fast technological developments also change the context of instructional technologies. Teachers are the guides of students during their learning processes and their abilities and use of instructional technologies also change alongside with the changes. This research aiming to evaluate teachers' views regarding the use of instructional technologies during learning process was conducted via qualitative design. It is stated that qualitative studies can investigate variaties, richness and differences that can be available in a population in detail. The study group consisted of 40 teachers who were working in different Anatolian High Shools in İzmir, Turkey. An interview form including 10 questions was designed and implemented by the researcher as a data collection tool. The form had two sections; Section A and Section B. Section A included questions regarding teachers' demographic information, and Section B asked questions regarding teachers' evaluations of instuctional technologies that they employed during 4 domains; during their lesson preparation, teaching, post lesson studies and exam questions preparation processes. Teachers who have less than 5 years of seniority stated they used smart boards (98%), memory store (82.5%), e-book (75%). Teachers with an experience of more than 5 years stated they used course books and lesson notes (85%) mostly.

Keywords: Teachers, the Use of Instructional Technologies, Learning Process.

* Bu makale Selçuk/İzmir'de Gerçekleştirilen 5. Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumunda (ITTES) Sözlü Bildiri Olarak Sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Davranış potansiyelindeki uzun süreli kazanımlar olarak tanımlanan öğrenme bir süreci kapsamakta (Domjan, 2004) ve bu süreçte öğretmen ve öğretim teknolojileri ana öğelerden ikisini oluşturmaktadır. Günümüzde hızlı gelişen teknolojik değişimlere bağlı olarak öğretim teknolojisi kavramının içeriği giderek değişmektedir. Öğretim teknolojilerinin en yaygın tanımlarından biri de öğrenme-öğretme süreçlerinin tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi işi olarak ifade edilmiştir (Yaylacı ve Yaylacı, 2006). Amaçları arasında öğretme ve öğrenme süreçlerini daha verimli kılmak, bireysel öğrenme farklılıklarını gözetmek sayılabilir. Tanım ve amaçlardan da anlaşılacağı gibi bu sürecin rehberliğini yapan merkez konumdaki kişi öğretmendir. Öğretmenlerin iş tanımının içerisinde öğrencileri ile birlikte öğrenmek ve öğrencilerin öğrenme süreçlerini iyileştirmek için yararları kanıtlanmış uygulamaları keşfetmeleri ve kullanmaları da yer almaktadır (ISTE, 2008). Öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri içerisinde Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) okuryazarı olmaları ve bunları derslerine entegre edebilmeleri önemli kabul edilmektedir (Ceylan, 2017).

Bilgisayar destekli öğretim, internet destekli öğretim, bilgisayar temelli öğretim gibi günümüzde sık adı geçen yöntemlerde öğretmenlerin derslerinde teknolojiyi etkili bir şekilde kullanabilme yeterlilikleri ve daha sonra da öğrenme malzemesi ile bu yeterliliklerin kaynaştırılmasının önemi açıktır (Ottenbreit-Leftwich vd., 2010). Günümüzde öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecinde teknoloji kullanım durumlarının ele alındığı pek çok çalışmanın olduğu ve bu çalışma konularının öncelikle Bilgi ve İletişim Teknolojilerini (BİT) kullanım durumları ve BİT kullanım durumlarını etkileyen unsurlar üzerinde odaklandığı görülmektedir (Kurtoğlu ve Seferoğlu, 2013).

Okullardaki öğretim programlarında teknolojik gelişmelerden giderek daha fazla yararlanılmaktadır. Öğretmenlerin teknoloji kullanımının yaygınlaşması ile birlikte öğretmenlerin de teknolojiyi etkili olarak kullanmaları konusuna daha çok çalışma yapılma ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Sert, Akıncı ve Seferoğlu, 2012). Bu nedenlerle bu çalışmanın amacı, öğrenme sürecinde kullanılan öğretim teknolojileri açısından öğretmen görüşlerini değerlendirmektir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada öğrenme sürecinde öğretmenlerin öğrenme teknolojileri kullanımına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalarda bir evrende gerçekleşmesi olası çeşitlilik, zenginlik ve farklılıkların ayrıntılı biçimde incelenebileceği ifade edilmektedir. (Sandelowski, 1995). Bu nedenle öğretmenlerin öğrenme teknolojileri kullanımına ilişkin görüşlerinin ayrıntılarını ortaya koymak için bu çalışma nitel araştırma deseninde yürütülmüştür. İçerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi eldeki yazılı bilgilerin temel içeriklerinin ve içerdikleri mesajların özetlenmesi ve belirtilmesi işlemi olarak farklı araştırmacılar tarafından tanımlanan bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001; Yıldırım ve Şimşek, 2006; Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Bu çalışmada ilk aşamada öğrenme süreci öğretmenler açısından dört ayrı boyutta ele alınmıştır. Görüşme içerikleri derse hazırlık, ders süreci, ders sonrası çalışmalar ve sınav sorularının hazırlanması olmak üzere 4 alanda düzenlenmiş uygulama sonrasında sayısal hale getirilerek bulgular kısmında sunulmuştur.

2.1. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın amacına uygun olarak araştırmacı tarafından düzenlenen 10 sorudan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu a ve b kısmı olmak üzere iki alandan oluşmaktadır. A kısmı demografik özellikler, B kısmı öğretmenlerin derse hazırlık, ders süreci, ders sonrası çalışmalar ve sınav soruları hazırlığı olmak üzere 4 alanda kullandıkları öğretim teknolojilerine ilişkin değerlendirmesini içeren sorulardan oluşmaktadır. Çalışma yüz yüze görüşme ile yürütülmüştür. Hazırlanan görüşme sorularının araştırmanın amacına uygunluğu konusunda, Psikolojik Danışma Rehberlik alanında doktora tamamlamış beş uzmanın görüşüne başvurulmuştur. İki soru tekrar düzenlenerek görüşme formuna dahil edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İzmir ilinde farklı 4 Anadolu lisesinde çalışmakta olan 6 farklı branştan (8 edebiyat, 6 fizik, 5 matematik, 4 felsefe, 4 tarih, 4 biyoloji, 4 müzik, 4 coğrafya, 2 din ve ahlak bilgisi) 40 (30 kadın, 10 erkek) öğretmenlerden oluşmaktadır. Öğretmenler nitel çalışmalarda kullanılan amaçlı katılımcı seçim yöntemi ile seçilmiştir (Fraenkel ve Wallen, 2006; Erkuş, 2011). Öğretmenler çalışmaya gönüllü olarak katılmışlar. Katılımcı grubunda yer alan öğretmenlerin % 25'i erkek, % 75'i kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Grubun %10'u 9. Sınıf, %30'u 10. sınıf, %60'ı 11. sınıf öğrencilerine ders vermektedir.

Meslekteki çalışma süreleri açısından grup ele alındığında, % 25'i 5, %15'i 6-10, %60'ı 11-25 yıllık öğretmendir. Tüm öğretmenlerin kendilerine ait cep telefonları ve kullanabilecekleri bilgisayar ve tabletleri bulunmaktadır.

2.3. Veri Toplama Süreci

Çalışma 2016-2017 öğretim yılında öğretmenler ile bireysel görüşmeler halinde yapılmıştır. Her bir görüşme ortalama 10-15 dakikada gerçekleştirilmiştir. Sorulara verilen yanıtlar görüşme formuna araştırmacı tarafından kaydedilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında toplanan bilgiler aşağıda sayısal verilere dönüştürülerek aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretmenlerin Derse Hazırlık Aşamasındaki Başvuru Kaynakları Nelerdir?

Başvuru Kaynağı	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	1G*	2G**	1G*	2G**
İnternet	10	21	100	70
Kitap	6	27	60	90
CD-DVD	8	15	80	50
Ders Notları	8	27	80	90

*1G: Mesleki deneyimi 5 yıldan az olan öğretmenler (10 kişi)

**2G Mesleki deneyimi 5 yıldan çok olan öğretmenler (30 kişi)

Tablo 1'de görüldüğü üzere, öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre tercih ettikleri başvuru kaynağı farklılık göstermektedir. Yeni öğretmenler internet kullanımını, deneyimli meslektaşlarına göre en çok tercih etmektedirler. Diğer öğretim araçlarını tercih etme oranları birbirine yakın görünmektedir.

Tablo 2: Öğretmenlerin Ders Sırasında Kullandıkları Öğretim Teknolojileri Nelerdir ?

Öğretim Teknikleri	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	1G	2G	1G	2G
Akıllı Tahta	9	20	90	66.6
Kitap	9	15	90	50
E-kitap	7	29	70	96.6
Tahta	6	25	60	83.3
CD-DVD	8	3	80	10
Ders Notları	8	29	80	96.6

Tablo 2'de görüldüğü üzere, öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre ders sırasında tercih ettikleri teknoloji kullanım oranlarında ders notları kullanımı birbirine yakındır. Tahta kullanımına ilişkin değerlendirmelerinde mesleki kıdemi 5 yıl üzerinde olan öğretmenler daha çok tahta kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3: Öğretmenlerin Öğrencilerin Ders Kazanımları Pekiştirmek Amacıyla Kullandıkları Öğretim Teknolojileri Nelerdir?

Öğretim Teknolojileri	Frekans (f)		Yüzde (%)	
	1G	2G	1G	2G
İnternet	10	24	100	80
Kitap	6	21	60	70
Ders Notları	6	22	60	73

Tablo 3'de görüldüğü üzere, öğretmenlerin en çok tercih ettikleri ödev aracı internettir. Öğretmenler whatsapp grupları ile ders notu, soru, çalışma metinleri gönderdiklerini ifade etmişlerdir. Basılı ders notları son sırada yer almaktadır. Öğretmenler sınav sorularını hazırlama aşaması içinde öncelikli olarak tercihlerini ders notları (tüm grup için %92.5), daha sonra kitaplardan (tüm grup için %75) yana kullanmışlardır. İnternet kullanımını son sırada tüm öğretmenler grubu içinde %65 ile yer almıştır.

Tablo 4: Öğretmenlerin (tüm grup için) Kullandıkları Öğretim Teknolojileri için Yeterliklerine İlişkin Değerlendirmeleri Nelerdir?

Öğretim Teknolojileri	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hizmet içi eğitime ihtiyaç var.	27	62.5
Şuan bilgim yeterli.	8	20
Eğitimim sırasındaki bilgilerim olumlu katkı sağladı.	25	12.5

Tablo 4’de görüldüğü üzere, öğretmenlerin çoğu öğretim teknolojilerinin (akıllı tahta, bilgisayar temelli eğitim vb.) etkin kullanımı konusunda eğitime ihtiyacı olduklarını ifade etmektedir. Şu andaki bilgi düzeyini yeterli görenlerin oranı % 20’dir. Ayrıca öğretmenlerin %85’i öğrencilerin güncel teknolojinin eğitim süreçlerinde kullanımını çok başarılı bulduklarını belirtmişlerdir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada öğretmenlerin öğretme sürecini yönetirken kullandıkları teknolojiler hakkında kendi görüşleri ve değerlendirmeleri ele alınmıştır. Sonuçlar öğretmenlerin farklı oranlarda da olsa teknolojik gelişimlerden yararlanarak bunları eğitim sürecine katmaya çalıştıklarını göstermektedir. Öğrenme sürecinde öğretmenin teknolojileri etkin kullanmasının önemini vurgulayan çok sayıda araştırma sonuçlarıyla benzer şekilde bu çalışmada da öğretmenlerin teknolojik gelişmeleri öğretim ortamlarında etkin olarak kullandıkları görülmektedir (Yaylacı ve Yaylacı, 2006; Alpar, Batdal ve Avcı, 2007; Hsu, 2011).

Bu çalışmanın sonuçlarından biri de mesleki deneyimi beş yılın altında olan öğretmenlerin güncel teknolojileri daha yoğun kullandıklarını ifade etmeleridir. Bu sonuç, Aldunate ve Nussbaum’ın (2013) teknolojik gelişmelerin öğrenme süreçlerinde yetkin kullanımında öğretmenlerin bu teknolojilerle erken tanışmalarının belirleyici olduğunu belirttikleri çalışması ile örtüşmektedir.

Çalışmada en çok tercih edilen dersteki kazanımların pekiştirilmesine yönelik aracın, internet ve kullanım alanları olduğu görülmektedir. Güncel çalışmalarda da benzer biçimde öğretmenlerin teknoloji açısından zengin faaliyetler düzenlemelerinin, öğretmenin algılamalarını ve öğretim uygulamalarını olumlu etkilediği sonucu ifade edilmektedir (Amina, Mckenney ve Voogt, 2014).

Öğretmenlerin dersin hazırlanması aşamasından başlayarak, öğretim teknolojilerini konuyu anlatma, kazanımları artırma, sınav gibi süreçlerin tümünde kullanmaktadır. Bu çalışmanın yapıldığı okullarda teknolojik donanımın etkin olarak sunulduğu görülmektedir. Öğretmenlerin hepsi akıllı tahta, internet ve kullanım alanlarına okulda ulaşabilmektedirler. Bu yaygın kullanım beraberinde öğretmenlerin teknolojiyi daha yetkin biçimde kullanma gereksinimini de getirmektedir. Bu çalışmada öğretmenlerin sadece %20’lik kısmı kendini yeterli bulduğunu belirtmiştir. Bu sonuç, öğretmenlerin teknoloji kullanımları konusundaki yeterliliklerinin artırılmasının önemi üzerinde duran çalışmalara vurgu yapmaktadır (Sert, Akınç ve Seferoğlu, 2012; Kurtoğlu ve Seferoğlu, 2013).

5. ÖNERİLER

- ✓ Çalışma verileri özellikle öğretmenlerin öğrenim süreçlerinde internet kullanımının yaygınlığını göstermektedir. Bu nedenle Bilgi ve İletişim Teknolojilerini (BİT) kullanma konusunda eğitim ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması yararlı olabilir.
- ✓ Bu konudaki çalışmaların daha geniş örneklem ile yapılması yeni veriler sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Aldunate, R., & Nussbaum, N. (2013). Teacher adoption of technology. *Computers In Human Behavior*, 29,519–524.

Alpar, D., Batdal, G., & Avcı, Y. (2007). Öğrenci merkezli eğitimde eğitim teknolojileri uygulamalar. *Banan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi* 7 (1), 9-31.

Amina, C. Mc kenney, S., & Voogt, J. (2014). Teacher roles in designing technology-rich learning activities for early literacy: A cross-case analysis. *Computers & Education*, 72, 68–79.

Ceylan, B. (2017). Bilgi ve iletişim teknolojileri ve öğretmen, değişen değerler ve yeni eğitim paradigması. Ankara: Pegem Akademi.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). New York: Routledge.

Çelen, F.K. & Seferoğlu, S. S. (2017, Haziran 8) İnternet ortamında öğrencilerin bilgi arama biçimleri: Stratejiler, tarzlar, tutumlar, gözlemler ve sorunlarla ilgili bir değerlendirme. <http://dx.doi.org/10.14527/9786053183563b2.069> adresinden elde edilmiştir.

Domjan, M. (2004). Essential of conditioning and learning (Çev: Hakan Çetinkaya) Türk Psikoloji Dergisi Yayınları.

Erkuş, A. (2011). Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Fraenkel, J.R., & Wallen, N.L. (2006). How to design and evaluate research in education. Newyork: Mc Graw Hill.

Hsu, S. (2011). Who assigns the most ICT activities? Examining the relationship between teacher and student usage. *Computers & Education*, 56(3), 847–855.

Kurtoğlu, M., & Seferoğlu, S.S. (2013). Öğretmenlerin teknoloji kullanımı ile ilgili Türkiye kaynaklı dergilerde yayımlanmış makalelerin incelenmesi. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 2 (3) ,1-10.

Ottenbreit-Leftwich, A., Glazewski, K. D., Newby, T. J., & Ertmer, P. A. (2010). Teacher value beliefs associated with using technology: Addressing professional and student needs. *Computers & Education*, 55(3), 1321-1335.

Sandelowski, M. (1995). Focus on qualitative methods sample size in qualitative research. *Research in Nursing & Health*, 18, 179-183.

Sert, G.K., M., Akıncı, A., & Seferoğlu, S.S. (2012). Öğretmenlerin teknoloji kullanma durumlarını inceleyen araştırmalara bir bakış: Bir içerik analizi çalışması. *Akademik Bilişim*, 1-3 Şubat 2012 / Uşak Üniversitesi, UŞAK.

Yaylacı, H. S. & Yaylacı, F. (2006). Eğitim Teknolojisi Dersinde Öğretim Materyallerinin Geliştirilmesi. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), 209-219.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (6.baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.